

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра соціології та соціальної роботи**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
Остапець Ю.О./
« 02 » Україна 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	23 Соціальна робота
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітня програма	Соціальна робота
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Українська

Ужгород 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «**Психологія особистості**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **23 «Соціальна робота»** спеціальності **231 «Соціальна робота»** освітньої програми «Соціальна робота».

Розробник: Джуган Р.І., кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи,

протокол № 12 від « 01 » липня 2021 р.

Завідувач кафедри Шандор Ф.Ф.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «1» липня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	2	3
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 46	4	6
	Лекції:	
	24	8
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	46	78

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни “**Психологія особистості**” є формування у майбутніх фахівців систематизованих уявлень, теоретичних знань та практичних умінь, які дозволять їм адекватно і ефективно використовувати одержані психологічні знання в своїй професійній діяльності та повсякденному житті. Основними завданнями вивчення дисципліни є засвоєння студентами, головних понять та основних принципів зарубіжних та вітчизняних теорій особистості, навчити вмінню розв’язувати психологічні ситуаційні задачі, будувати схеми, розуміти сутність проблеми функціонування психіки та порушення процесів соціальної адаптації.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів (ЗК-1);
- здатність вчитися і бути сучасно навченим, до самоосвіти, постійного підвищення кваліфікації (ЗК-4);
- здатність у процесі навчання та при самостійній підготовці до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, здатність у процесі навчання та при самостійній підготовці до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК-5);
- здатність дотримання строгих вимог дисципліни, планування та управління часом (ЗК-7);
- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК-9.)
- здатність працювати у команді, виконувати дослідження в групі під керівництвом лідера; здатність дотримання строгих вимог дисципліни, планування та управління часом (ФК-1);
- володіння навичками аналізу соціального та фізичного середовища, інфраструктури забезпечення благополуччя різних груп населення (ФК-4);

- володіння навичками диференціації соціальної роботи з клієнтами з врахуванням їх національно культурного, вікового, гендерного і соціального статусу та індивідуально-психологічних характеристик (ФК-12);
- здатність використовувати професійно профільовані знання і галузі соціології, психології, медицини, педагогіки, права, менеджменту та ін. наук для діагностики, прогнозування, проектування і моделювання соціальних процесів і явищ у контексті соціального захисту населення, з метою максимізації соціальних ресурсів у відповідності до потреб та інтересів користувачів послуг (ФК-14).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми:

- ОК1.1.5 Основи педагогіки і психології в соціальній роботі
- ОК1.2.6 Соціальна психологія
- ОК1.2.9 Система соціальних закладів і служб
- ОК1.2.19 Вступ до спеціальності
- ОК1.2.21 Спілкування в соціальній роботі
- ОК1.2.23 Ознайомча практика

4. ОЧКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми “Соціальна робота” вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв’язування завдань спеціальності, відтворювати факти (дати, події, принципи й закономірності суспільного розвитку), встановлювати причинно-наслідкові зв’язки між подіями, явищами, аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення етнічної, європейської та світової науки й культури, орієнтуватися в сучасному культурному просторі	ПРН1
Аналізувати психічні властивості і стани, характеризувати психічні процеси, різні види діяльності індивідів у групі, процеси розвитку, соціалізації, соціальної адаптації та інтеграції особистості, соціально-психологічні процеси в малих та великих групах	ПРН10
Практикувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв’язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин	ПРН11

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
<p>У результаті вивчення курсу студент повинен <u>знати</u>: теоретико-методологічні засади та принципи, завдання, проблеми та методи психології особистості; категоріально-понятійний апарат психологічної науки у проблемному полі психології особистості, її специфіку та закономірності функціонування у сфері суспільних відносин та поведінки; засади основних наукових підходів психології особистості (психоаналіз, біхевіоризм, когнітивна психологія, гештальтпсихологія, гуманістична психологія тощо); психологічну структуру особистості за різних наукових концепцій і теорій, індивідуальні та соціально-психологічні закономірності проявів особистості у поведінці й діяльності; психологічні чинники, які зумовлюють особливості поведінки та діяльності особистості.</p> <p>У результаті засвоєння дисципліни студенти оволодівають <u>уміннями та навичками</u>: інтегрувати набуті знання з метою кращого розуміння особистості; застосовувати набуті знання для пояснення і прогнозування особистісного розвитку, поведінки особистості; професійно-психологічної спостережливості, складання психологічного портрету; психологічної діагностики й аналізу проявів особистості у поведінці й діяльності; діагностувати психологічні якості й особливості особистості</p>	ПРН1,10,11

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання результатів навчання та методами демонстрування з навчальної дисципліни є:

- поточний контроль – здійснюється для всіх видів аудиторних занять під час їх проведення. Метою поточного контролю є визначення рівня досягнень дисциплінарних результатів навчання студента за певним розділом (темою) робочої програми дисципліни, практичними заняттями, самостійною роботою;
- проміжний (модульний) контроль має на меті оцінювання знань, умінь та практичних навичок студента, набутих під час засвоєння теоретичного і практичного матеріалу після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни;
- підсумковий контроль передбачає комплексне оцінювання рівня сформованості результатів навчання з дисципліни.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: самостійна робота, стандартизовані тести, реферат, доповідь з презентацією.

Знання, вміння та навички студентів оцінюються через визначення якості виконання конкретизованих завдань. Кількісна оцінка певного поточного

контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Форма модульного контролю: контрольна робота. Передбачає розкриття теоретичних питань і розв'язування тестів. Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання і результату модульної контрольної роботи (максимальна оцінка – 100 балів).

Форма підсумкового семестрового контролю: залік в усній формі.

Результат залікового контролю визначається як середньоарифметичне значення двох модулів. Якщо студент погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена в екзаменаційну відомість. Якщо студент не отримав достатньої кількості балів (менше 60) або не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає залік. Максимальна оцінка за відповідь на заліку – 100 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота														Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	50	100
3	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T15	T16	T17	T18	T19	T20	50	100
8	9	8	8	8	9		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	4	25	2	25
Аналітичне есе	1	25		
Реферат			1	25
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Критерії оцінювання теоретичних завдань на модульній контрольній роботі (1 теоретичне завдання, максимальна кількість балів за 1 завдання – 10 балів): 0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити; 1 – 3 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у

достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань; 4 – 6 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, але не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою; 7 – 9 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією, але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації; 10 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

Критерії оцінювання практичних завдань на модульній контрольній роботі (10 тестових завдань, максимальна кількість за 1 тестове завдання – 4 бали): 0 балів – студент надав неправильну відповідь на тестове завдання; 4 бали – студент надав правильну відповідь на тестове завдання.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

40-50 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

30-39 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації.

20-29 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою.

10-19 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань.

1-9 бали – не в змозі викласти зміст питань, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, вирішує завдання, які потребують однослівної відповіді.

0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити.

Семестровий контроль з дисципліни здійснюється в усній формі. Семестровий залік проводиться за навчальним матеріалом, визначеним робочою навчальною програмою дисципліни у повному обсязі. Підсумкова

кількість балів виставляється за 100-бальною шкалою та за національною шкалою. Студент отримує три питання з різних тем, визначених робочою навчальною програмою дисципліни. Кожне запитання оцінюється окремо: 1-ше – 30 балів, 2-ге – 30 балів, 3-тє – 40 балів. Загальна оцінка виводиться як арифметична сума отриманих балів. Критерієм оцінки відповідей служить рівень володіння студентом навчальним матеріалом. Залік вважається складеним за умови отримання не менше 60 балів.

Підсумкова оцінка з дисципліни здійснюється згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Становлення та розвиток психології особистості

Тема 1. Індивід та особистість. Співвідношення філософського, соціального та психологічного підходів до особистості. Соціально-психологічна природа особистості. Становлення психології особистості як науки та місце теорій особистості в системі наук. Теорії особистості та історія психології: Платон і Аристотель та їх концепція людини. Людина очима Гіпократів. Проблема природнього та набутого: еволюційний підхід. Біологічні та соціальні основи рис особистості. Індивід, особистість, індивідуальність. Погляди вітчизняних психологів І.В.Шорохової, К.К.Платонова, А.В.Петровського, А.В.Брушлинського та В.П.Зінченка на формування особистості. Сучасні теорії особистості та їх класифікація. Завдання теорій особистості. Основні тенденції розвитку сучасних теорій особистості. Системний підхід у психології особистості.

Тема 2. Етапи розвитку особистості. Процес становлення і розвитку особистості в онтогенезі. Періодизація психічного розвитку особистості. Концепція стадіального розвитку психіки (Ж.Піаже). Концепція періодизації психічного розвитку особистості (Д.Ельконін). Стадії психосоціального розвитку особистості (З.Фрейд, Е.Еріксон). Рівні розвитку особистості: доособистісний, егоїстичний, групоцентричний, гуманістичний, духовний (Б.Братусь). Критерії психічно зрілої особистості: зріла і відповідальна людина в соціально-сексуальних стосунках (З.Фрейд); соціально-корисний тип (А.Адлер); інтегрована, гармонійна і цілісна особистість (К.Юнг); его-ідентична особистість (Е.Еріксон); самоактуалізована особистість (А.Маслоу); особистість, що повноцінно функціонує (К.Роджерс); самореалізація особистості. Проблема особистісного вибору (Е.Фромм).

Тема 3. Індивідуально-типологічні особливості особистості. Темперамент та характер людини. Пошуки індивідуально-типологічних відмінностей в історії психології. Поняття про темперамент. Типологія Гіпократів. Характеристика психічних якостей, які описують темперамент. Темперамент і діяльність особистості. Типологічні моделі темпераменту особистості. Конституція та темперамент. Фізіологічні типології Е.Кречмера та

У. Шелдона. Психофізіологічна типологія темпераменту І.Павлова. Сучасні уявлення про темперамент як окремий вимір психічного. Поняття про характер. Науково-психологічні підходи до проблем індивідуально-типологічних відмінностей. Висловлювання Л.С.Виготського, С.Л.Рубінштейна, Б.Г.Ананьєва та ін. про структуру характеру. Чинники, які зумовлюють формування характеру. Провідні риси характеру. Типи характеру (типологія Хейманса - Ле Сена). Акцентуації характеру (типологія К.Леонгарда, О.Лічко). Психологічна робота з акцентуованими особистостями.

Тема 4. Психологія спілкування. Особистість: конфлікт, гармонія. Психологія людського взаєморозуміння. Теорія особистості Е.Титаренко та Е.Донченко. Бар'єри взаєморозуміння. Управління емоціями, та психологічні правила спілкування. Конфлікт та індивідуальність. Товариськість та проблема самотності. Поняття конформізму та нонконформізму. Соціальні групи та міжкультурні відмінності в структурі взаєморозуміння.

Змістовий модуль 2. Теорії особистості на сучасному етапі розвитку психологічної науки.

Тема 5. Психодинамічний напрям в теорії особистості. Структура та динаміка особистості в психоаналізі З. Фрейда. Структура особистості як продукт взаємодії трьох систем: Ід, Его та Супер-его. Основні функції самоконтролю. Людський організм як складна енергетична система. Енергія тіла та енергія особистості. Інстинкт. Кількість і види інстинктів. "Інстинкти життя" та "інстинкти смерті". Лібідо. Погляди З. Фрейда на розвиток особистості та його стадії. Роль раннього дитинства у формуванні базових структур особистості. Розвиток особистості на основі чотирьох джерел напруги: процесів фізіологічного росту; фрустрації; конфліктів; погроз. Перші п'ять років життя дитини. Оральна стадія розвитку. Загальна характеристика розвитку дитини протягом першого року життя. Їжа як основне джерело задоволень, пов'язаних з ротовою порожниною. Формування у дитини почуття залежності. Анальна стадія розвитку. Загальна характеристика розвитку дитини від 1 до 3 років життя. Формування всіх видів нестриманості або креативності. Мати як насильник дитини або як заохочував. Фалічна стадія розвитку. Загальна характеристика розвитку особистості дитини від 3 до 5 років. Формування сексуальних та агресивних почуттів. Генітальна стадія. Загальна характеристика стадії. Найважливіша біологічна функція генітальної стадії.

Тема 6. Аналітична теорія особистості: структура та динаміка особистості в аналітичній теорії К. Юнга. Місце аналітичної теорії К.Г.Юнга в системі теорій психології особистості. Першоджерела та витoki аналітичної теорії К.Г.Юнга (Шопенгауер, Фрейд, Гартман, Ніцше). Его, особисте несвідоме і його комплекси. Колективне несвідоме і його архетипи. Поняття персони, аніми, анімусу, тіні. Самість як еквівалент психіки, центр всієї особистості. Установки або орієнтації особистості - інтроверсія та екстраверсія. Психологічні функції особистості - мислення, почуття, відчуття, інтуїція. Стадії розвитку особистості за Юнгом. Прогресія і регресія та їх взаємодія у людському бутті.

Тема 7. Теорія соціального інтересу А.Адлера. Історія розвитку теорії А.Адлера. А.Адлер як перший психоаналітик, спеціально визначаючий фундаментальну соціальну суть людини. Людина як первинно соціальна істота. Порівняльна характеристика основних постулатів теорій З.Фрейда, К.Г.Юнга, А.Адлера. Поняття креативного Я у концепції А.Адлера. "Я" як суттєва причина поведінки людини. Людина як свідомо істота, яка розуміє суть своєї поведінки. Суть протилежності теорії А.Адлера та теорії З.Фрейда. Основні позиції теорії А.Адлера: фіктивний фіналізм та його суть; Прагнення до зверхності (переваги) як шлях людини до все більш високих стадій розвитку. Почуття неповноцінності і компенсація. Соціальний інтерес та образ ідеальної людини. Життєвий стиль - основна тема останніх творів А.Адлера. Креативне "Я" як щось між стимулюючим впливом на людину і реакцією людини на цей стимул. Порядок народження і особистість. Ранні спогади людини як ключ до розуміння базового життєвого стилю. Дитячі переживання та основні фактори розвитку особистості. Аналіз типових досліджень А.Адлера та методи досліджень.

Тема 8. Біхевіористський напрям у теорії особистості. Біхевіористська стратегія вивчення особистості: особистість і навчання у теорії біхевіоризму; біхевіоризм Уотсона. Класична теорія зумовленості І.Павлова та її подальший розвиток. Біхевіоризм Скінера та його підхід до особистості. Теорія стимул-реакції Юлла, Долларда та Міллера.

Тема 9. Особистість в сучасній культурі: теорія особистості Е.Фромма. Вплив філософії Карла Маркса на світогляд Е.Фромма. Співставлення Е.Фроммом ідей З.Фрейда і К.Маркса та спроба синтезувати їх. Е.Фромм як діалектичний гуманіст. Найважливіша тема філософії Е.Фромма - тема людської самотності та ізоляції в силу відчуження від природи та інших людей. Базове протиріччя людського буття. П'ять потреб, що виростають з умов людського буття: потреби у зв'язку з іншими, потреби в трансценденції, потреби в укоріненні, потреби в ідентичності, потреби в системі орієнтацій. Три типи соціального характеру: продуктивно-нагромаджувальний, продуктивно-експлуативний, продуктивно-рецептивний.

Тема 10. Теорія невротичної особистості К.Хорні. Жіноча психологія К.Хорні. Теорія К.Хорні проти теорії З.Фрейда. Головне поняття теорії К.Хорні - "базова тривога" - як почуття ізоляції і безпорадності дитини в потенційно ворожому світі. Поведінкові стратегії тривожної дитини. Десять невротичних потреб дитини з порушеними відносинами з батьками. Потреби як джерело розвитку внутрішніх конфліктів. Поділ потреб на три групи: рух до людей, рух від людей, рух проти людей. Конфлікт як порушення соціальних умов. Поняття "потенційного невротика" в теорії К.Хорні.

Тема 11. Формування особистості у теорії транзактного аналізу Е.Берна. Основні принципи транзактного аналізу Е.Берна. Дослідження станів «Я» людини: «Я» ДИТИНА, «Я» ДОРΟΣЛИЙ, «Я» БАТЬКИ. Батьківське програмування та доля людини. Родові сценарії. Розвиток людини в дитячі роки. Переможці та невдахи. Позиції. Відбір сценарію. Батьківські зразки.

Сценарій та антисценарій. Дитинство, юність, зрілість та старість з позиції трансактного аналізу.

Тема 12. Феноменологічний напрям в теорії особистості. Центрована на людині теорія К. Роджерса . Організмичні теорії. Центрована на людині теорія К. Роджерса. - "теорія Я" - член сімейства організмичних теорій. Основні постулати "теорії Я": мінімальне бажання зі сторони двох людей бути в контексті; здібності і мінімальне бажання зі сторони кожного отримувати комунікацію від другого; тривалості контакту протягом деякого часу - наступні відносини передбачено будуть істинні. Структура особистості. Організм. Я - концепція. Організм і Я: конгруентність і неконгруентність. Динаміка особистості та розвиток особистості. Типові дослідження та методи досліджень: якісні дослідження, контент-аналіз, рейтингові шкали, Q-техніка. Експериментальні дослідження "Я-концепції". Статус теорії К.Роджерса у наш час.

Тема 13. Особистість в екзистенційній психології. Філософсько-психологічні теорії, що передували розвитку екзистенційної психології (Сартр, Камю, Кьєркегор, Ніцше, Достоевський, Бергсон та ін.). Екзистенціальна психологія як емпірична наука про людське існування, що використовує метод феноменологічного аналізу. Сучасні екзистенціалісти та їх погляди (Бінсвагнер, Босс). Структура існування: Буття-у-світі. Буття-за-межами-світу (людські можливості). Основи буття. Проблема життя і смерті. Проблема змісту і абсурду. Проблема свободи і детермінізму. Проблема спілкування і самості. Динаміка та розвиток буття.

Тема 14. Порівняльний аналіз теорій особистості. Розуміння терміну "теорія" з позицій сучасних теорій особистості. Порівняльний аналіз сучасних теорій особистості. Основні відмінності між теоріями особистості

Модуль 2

Змістовий модуль 3. Криза в сучасному вимірі життєвого шляху особистості

Тема 15. Вплив кризового стану суспільства на особистість. Цивілізація і час: сценарії розвитку суспільства. Природа сучасного соціального конфлікту. Специфіка соціетальних конфліктів. Структура, основні стадії та види конфліктів. Кризовий стан суспільства та його вплив на особистість. Соціальні фактори екзистенційної кризи. Соціально-політична нестабільність суспільства та її вплив на формування життєвої стратегії особистості. Соціально-політична напруженість в системі стосунків між людьми.

Тема 16. Криза соціуму і доля людини. Соціум як соціальний інститут людини. Історичні форми кризових станів. Соціальне походження криз. Соціальна криза. Інтегральна криза. Криза світогляду. Духовна криза. Життєві кризи і сутність життя. Кризовий період соціального життя. Соціетальні підвалини кризового стану. Механізми формування соціальної та кризової поведінки особистості. Внутрішньоособистісний конфлікт та життєві кризи.

Соціально-психологічна безпека людини у період кризи. Стадії адаптації до кризи.

Тема 17. Фактори та форми психологічної травматизації особистості. Повсякденна психологічна травматизація особистості. Вплив стресу на життя особистості та його наслідки. Види та механізми стресу. Стадії стресу. «Біографічний стрес». Індивідуальні реакції на стрес фактори. Психологічне розуміння понять «ситуація», «картина світу», «криза». Ставлення особистості до кризової ситуації. Техніки життя та можливості індивідуального контролю у кризових ситуаціях. Форми та способи опанування кризи. Типи опанування за Р.Лазарусом (проблемно-сфокусоване, емоційно сфокусоване, уникання). Надання психологічної допомоги та самопомоги у кризових станах.

Тема 18. Втрата як чинник психологічної кризи Криза вмирання. Смерть. Етапи усвідомлення смерті. Втрата. Реакції втрати. Основні реакції людини на втрату близьких. Вікові та гендерні особливості переживання втрати. Психологія горя (Е.Ліндемманн). Сімейні кризи. Криза вступу у шлюб. Криза, пов'язана із народженням дитини у сім'ї. Криза, пов'язана із вступом дитини у навчальний заклад. Криза середини життя у батьків та підліткова криза у дітей. Криза значущих стосунків. Кризи особистісної автономії. Вихід на пенсію – зміна соціального статусу людини (пенсійна криза). Розлучення. Реакції на розлучення. Гендерні особливості прийняття розлучення. Криза здоров'я. Втрата здоров'я та вплив хвороби на особистість. Внутрішня картина хвороби, її рівні. Типи людей за відношенням до хвороби. Вікові та індивідуальні переживання хвороби. Лікар та хворий: моделі стосунків. Тюремна криза. Особливості перебування в ізоляції. Зміни особистості засудженого. Тюремний синдром. Адаптація до умов позбавлення волі, її фази. Психологічні стани засуджених. Професійна криза. Безробіття, його види. Психологічні особливості безробітних. Типи поведінки безробітних. Соціальнопсихологічні фактори готовності до професійної переорієнтації. Умови професійної стабільності. Способи пошуку роботи. Життєва криза та можливості її опанування

Тема 19. Вікові кризи особистості. Природа життєвої кризи. Класифікація життєвих криз (Дж.Каплан, Е.Ліндемманн, Р.А.Ахмеров, Ф.Василук, Е. Еріксон, І. С. Кон, О. А. Донченко, Т. М. Титаренко та ін.). Новонародженості. Криза дитячого віку. Криза 1 року життя. Криза 3-х років життя. Криза 7 років життя. Підліткова криза. Криза юнацького віку. Кризи студентського віку (криза адаптації до умов навчання, криза «середини» навчання, криза випускника, криза відрахування). Кризи ранньої дорослості. Кризи віку дорослості (безперспективності, здоров'я, значущих стосунків, життєвих помилок, нереалізованості, особистісної автономії, самореалізації, спустошеності). Криза середини життя. Криза похилого віку («Янтеграції»). Ознаки і типологія криз. Фази розвитку кризи (В. М. Заїка). Стадії кризи. Критерії кризи. Типи ставлення особистості до кризи. Форми переживання особистістю життєвих криз. Гендерні відмінності кризи (моделі поведінки жінок та чоловіків). Стратегії розв'язання життєвої кризи.

Тема 20. Криза ідентичності особистості Провідні підходи до вивчення феномену ідентичності. Сутність, структура і класифікація ідентичності особистості. Статуси ідентичності (Дж.Марсія). Поняття «іманентної ідентичності». Усвідомлена і неусвідомлена ідентичність. «І» та «Ме», як провідні аспекти ідентичності в рамках теорії Дж.Міда. Види ідентичності (за Е.Гофманом). Критерії оцінки ідентичності. Причини виникнення кризи ідентичності. Криза ідентичності як результат стагнації в розвитку особистості. Роль кризи особистісної ідентичності в розвитку людини. Вплив «кризи ідентичності» на особистісне та професійне самовизначення. Поняття конструктивної та деструктивної кризи ідентичності.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Форма навчання: денна				
	Усього	у тому числі			
лекції		практичні	лабораторні	індивід. роб.	самост.роб.
Модуль 1.					
Тема 1. Індивід та особистість. Співвідношення філософського, соціального та психологічного підходів до особистості.	4	1	1		2
Тема 2. Етапи розвитку особистості	4	1	1		2
Тема 3. Індивідуально-типологічні особливості особистості	4	1	1		2
Тема 4. Психологія спілкування	4	1	1		2
Тема 5. Психодинамічний напрям в теорії особистості. Структура та динаміка особистості в психоаналізі З.Фрейда	5	1	1		3
Тема 6. Аналітична теорія особистості: структура та динаміка особистості в аналітичній теорії К.Юнга	5	1	1		3
Тема 7. Теорія соціального інтересу А.Адлера	5	1	1		3
Тема 8. Біхевіористський напрям у теорії особистості	5	1	1		3
Тема 9. Особистість в сучасній культурі: теорія особистості Е.Фромма	5	1	1		3
Тема 10. Теорія невротичної особистості К.Хорні	5	1	1		3
Тема 11. Формування особистості у теорії транзактного аналізу Е.Берна	4	1	1		2
Тема 12. Феноменологічний напрям в теорії особистості	4	1	1		2
Тема 13. Особистість в екзистенційній психології	4	1	1		2

Тема 14. Порівняльний аналіз теорій особистості	4	1	1			2
Модульна контрольна робота	2	2	0			0
Разом за модуль 1.	64	16	14			34
Модуль 2.						
Тема 15. Вплив кризового стану суспільства на особистість. Цивілізація і час: сценарії розвитку суспільства.	4	1	1			2
Тема 16. Криза соціуму і доля людини	4	1	1			2
Тема 17. Фактори та форми психологічної травматизації особистості	4	1	1			2
Тема 18. Втрата як чинник психологічної кризи Криза вмирання. Смерть. Етапи усвідомлення смерті. Втрата	4	1	1			2
Тема 19. Вікові кризи особистості. Природа життєвої кризи	4	1	1			2
Тема 20. Криза ідентичності особистості Провідні підходи до вивчення феномену ідентичності	4	1	1			2
Модульна контрольна робота	2	2	0			0
Разом за модуль 2.	26	8	6			12
Разом за семестр	90	24	20			46

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні	лаборант.	індив. роб.	самоств.роб.
Тема 1. Індивід та особистість. Співвідношення філософського, соціального та психологічного підходів до особистості.	4	1	0			3
Тема 2. Етапи розвитку особистості	4	1	0			3
Тема 3. Індивідуально-типологічні особливості особистості	4	1	0			3
Тема 4. Психологія спілкування	4	1	0			3
Тема 5. Психодинамічний напрям в теорії особистості. Структура та динаміка особистості в психоаналізі З.Фрейда	5	1	0			4
Тема 6. Аналітична теорія особистості: структура та динаміка особистості в аналітичній теорії К.Юнга	5	1	0			4
Тема 7. Теорія соціального інтересу А.Адлера	5	0	1			4
Тема 8. Біхевіористський напрям у теорії особистості	5	1	0			4

Тема 9. Особистість в сучасній культурі: теорія особистості Е.Фромма	5	1	0			4
Тема 10. Теорія невротичної особистості К.Хорні	5	0	1			4
Тема 11. Формування особистості у теорії транзактного аналізу Е.Берна	4	0	1			3
Тема 12. Феноменологічний напрям в теорії особистості	4	0	1			3
Тема 13. Особистість в екзистенційній психології	4	0	0			4
Тема 14. Порівняльний аналіз теорій особистості	4	0	0			4
Тема 15. Вплив кризового стану суспільства на особистість. Цивілізація і час: сценарії розвитку суспільства.	4	0	0			4
Тема 16. Криза соціуму і доля людини	4	0	0			4
Тема 17. Фактори та форми психологічної травматизації особистості	4	0	0			4
Тема 18. Втрата як чинник психологічної кризи Криза вмирання. Смерть. Етапи усвідомлення смерті. Втрата	4	0	0			4
Тема 19. Вікові кризи особистості. Природа життєвої кризи	4	0	0			4
Тема 20. Криза ідентичності особистості Провідні підходи до вивчення феномену ідентичності	4	0	0			4
Модульна контрольна робота	4	0	0			4
Разом	90	8	4			78

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Індивід та особистість. Співвідношення філософського, соціального та психологічного підходів до особистості.	1	0
2	Тема 2. Етапи розвитку особистості	1	0
3	Тема 3. Індивідуально-типологічні особливості особистості	1	0
4	Тема 4. Психологія спілкування	1	0
5	Тема 5. Психодинамічний напрям в теорії особистості. Структура та динаміка особистості в психоаналізі З.Фрейда	1	0
6	Тема 6. Аналітична теорія особистості: структура та динаміка особистості в аналітичній теорії К.Юнга	1	0
7	Тема 7. Теорія соціального інтересу А.Адлера	1	1
8	Тема 8. Біхевіористський напрям у теорії особистості	1	0
9	Тема 9. Особистість в сучасній культурі: теорія особистості Е.Фромма	1	0

10	Тема 10. Теорія невротичної особистості К.Хорні	1	1
11	Тема 11. Формування особистості у теорії транзактного аналізу Е.Берна	1	1
12	Тема 12. Феноменологічний напрям в теорії особистості	1	1
13	Тема 13. Особистість в екзистенційній психології	1	0
14	Тема 14. Порівняльний аналіз теорій особистості	1	0
15	Тема 15. Вплив кризового стану суспільства на особистість. Цивілізація і час: сценарії розвитку суспільства.	1	0
16	Тема 16. Криза соціуму і доля людини	1	0
17	Тема 17. Фактори та форми психологічної травматизації особистості	1	0
18	Тема 18. Втрата як чинник психологічної кризи Криза вмирання. Смерть. Етапи усвідомлення смерті. Втрата	1	0
19	Тема 19. Вікові кризи особистості. Природа життєвої кризи	1	0
20	Тема 20. Криза ідентичності особистості Провідні підходи до вивчення феномену ідентичності	1	0
	Всього:	20	4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Індивід та особистість. Співвідношення філософського, соціального та психологічного підходів до особистості.	2	3
2	Тема 2. Етапи розвитку особистості	2	3
3	Тема 3. Індивідуально-типологічні особливості особистості	2	3
4	Тема 4. Психологія спілкування	2	3
5	Тема 5. Психодинамічний напрям в теорії особистості. Структура та динаміка особистості в психоаналізі З.Фрейда	3	4
6	Тема 6. Аналітична теорія особистості: структура та динаміка особистості в аналітичній теорії К.Юнга	3	4
7	Тема 7. Теорія соціального інтересу А.Адлера	3	4
8	Тема 8. Біхевіористський напрям у теорії особистості	3	4
9	Тема 9. Особистість в сучасній культурі: теорія особистості Е.Фромма	3	4
10	Тема 10. Теорія невротичної особистості К.Хорні	3	4
11	Тема 11. Формування особистості у теорії транзактного аналізу Е.Берна	2	3
12	Тема 12. Феноменологічний напрям в теорії особистості	2	3
13	Тема 13. Особистість в екзистенційній психології	2	4
14	Тема 14. Порівняльний аналіз теорій особистості	2	4

15	Тема 15. Вплив кризового стану суспільства на особистість. Цивілізація і час: сценарії розвитку суспільства.	2	4
16	Тема 16. Криза соціуму і доля людини	2	4
17	Тема 17. Фактори та форми психологічної травматизації особистості	2	4
18	Тема 18. Втрата як чинник психологічної кризи Криза вмирання. Смерть. Етапи усвідомлення смерті. Втрата	2	4
19	Тема 19. Вікові кризи особистості. Природа життєвої кризи	2	4
20	Тема 20. Криза ідентичності особистості Провідні підходи до вивчення феномену ідентичності	2	4
	Модульна контрольна робота	0	4
	Всього:	46	78

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби – комп'ютер, мультимедійний проектор.

Програмне забезпечення – офісні додатки

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Копець Л. В. Психологія особистості: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 460 с.
2. Ліфарєва Н.В. Психологія особистості: Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 240 с.
3. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. К.: Вища шк., 2001. 487 с.
4. Мітіна С.В. Психологія особистості: навч.-метод. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 274 с.
5. Москалець В.П. Психологія особистості: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2013. 262 с.
6. Столяренко О. Б. Психологія особистості: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 280 с.
7. Фоменко І.А. Вікова практична психологія. Частина 1: Конспект лекцій. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2007. 56 с.

Допоміжна література

1. Варій М.Й. Загальна психологія: Підручник / Для студ. психол. і педагог. спеціальностей. К.: Центр учбової літератури, 2007. 968 с.
2. Рибалка В.В. Теорії особистості у вітчизняній психології : навч. посіб.. К. : ІПППО АПН України, 2006. 530 с.